

Lækur

Jörð í Leirársveit, næst vestan við Beitistaði.

Upplýsingar um örnefni gáfu Auðunn Auðunsson í Reykjavík og Narfi Hallsteinssón árið 1942; nú fór yfir það Ingvar Hallsteinsson.

Land jarðarinnar er mikið flatur flói, þess vegna fátt um tilefni til nafna. Úr landi jarðarinnar var fyrir um 50 árum byggt nýbýlið Lyngholt, sem talið verður sér. Þar milli bæjanna er lækurinn, sem bærinn dregur nafn af og heitir aðeins Lækur (1), afbæjar Lækjarlækur (2). Upptök hans eru langt ofan að; efst er það Krakalækur í Geldingaár- og Leirárgarðalöndum. En þetta nafn fær hann við merkin, í svonefndum Jarðföllum (3), og aðeins ofan þeirra er á merkjum varða við Slytjörn (4). Þetta er lítil slytjörn, sem er að þorna upp.

Nokkuð austar á merkjum á milli Leirárgarðabæ (svo) var þúfa við Atdý (5), en dýið er horfið við landþurrkun, og enn austar er Króarholt (6), og hæst á því er Króarholtshaus (7). Þar eru merkin móti Leirárgörðum og Beitistöðum. Þegar dregur frá Króarholti, heita Sund (8).

Í Sundunum við Króarholtið var tekinn upp mikill mórvatn, og þar nokkuð neðar, ofan við Bæjarholtið (9), var Móholt (10). Þangað var mórvatn reiddur og

burrkaður. Þar aðeins neðar er Bæjarholtið, sem bærinn stendur utan í. Þar nokkuð austar er Grásteinn (11), sem er á merkjum móti Beitistöðum. Að honum hefur verið sléttáð tún.

Í túninu á Læk var stykki mjög þýft og grýtt, sem hét Djöflareitur (12), nú horfinn. Höllinn niður af gömlu fjárhúsunum var nefndur Harðhaus (13), og niður undan honum Harðhausflatir (14). Þá er allt komið niður að þjóðvegi.

Neðan við veginn er lægð, sem heitir Hringur (15), og þar rétt hjá er hóll, sem heitir Hringshóll (16).

Neðan við veginn skagar stórt nes til suðurs fram í sjó; það heitir Lækjarnes (17). Og austan við það gengur inn vogur, sem heitir Lækjarós (18); í hann rennur Lækurinn.

Í Lækjarnesi eru tveir tangar; sá nyrðri heitir Alftatangi og er í Skipaneslandi, en sá syðri heitir Nótatangi (19). Vestanhallt við hann eru merkin, en nafn sitt hefur hann af því, að þar voru selanætur þurk-aðar. Vegur var eitt sinn lagður niður Lækjarnesið, þegar fjörurnar voru farnar, og þar var varða, sem hét Reiðvarða (20). Fært var yfir fjörurnar, ef hluti af Lambeyri (21) var upp úr, en hún er sunnan við Lækjarnesið, aðskilin frá því um fjöru af örlitilli lækjar-sytru.

Í nesinu eru tvö sérstæð holt. Annað heitir Stekkjarholt (22). Á því reisti ungmannafélagið um 1915

hús, sem í daglegu tali var nefnt Hóllinn (23), enda hét það Sunnuhvoll (24). Nú er það horfið, og sést ekki urmull af því, en hitt holtið heitir Langholt (25).

Frammi fyrir nesoddanum er steinn, sem heitir Akkerissteinn (26). Sagt er, að skipum hafi verið fest við hann til forna. Í Skipaneslandi er þar upp af og norður af Akkerisgerði. Við Akkerisstein heitir Ker (27); þar var laxveiði mikil hér áður fyrr. Í Lækjarnesi upp af steininum eru miklar rústir, sem væri ómaksins vert að athuga.

Eitt örnefni er nefnt hér í bréfi frá 1623; það er Skipamór (28). Hann er ekki kunnur nú, [og ekki er vitað] hvar hann var.

Ari Gíslason skráði.

Stafrófsskrá örnefna.

Akkerissteinn 26
Atdý 5
Bæjarholt 9
Djöflareitur 12
Grásteinn 11
Harðhaus 13
Harðhausflatir 14
Hóll(inn) 23 = 24
Hringshóll 16
Hringur 15
Jarðföll 3
Ker 27
Króarholt 6
Króarholtshaus 7
Lambeyri 21
Langholt 25
Lækjarlækur 2 - 1
Lækjarnes 17
Lækjarós 18
Lækur 1 - 2
Móholt 10
Nótatangi 19
Reiðvarða 20
Skipamór 28
Slýtjörn 4
Stekkjarholt 22
Sund 8
Sunnuhvoll 24 - 23

179.

Utskrift
ír Landamerkja bok Þorðar Þjóðvarðarssúlue.
hr. 54.

Landamerki

Lýr jörðinum Læk o' Leirásuæit, sáum eftir
fyrirmálum landamerkjalaðarins frá 17. mars 1882
Merki millum Lækjar og Beitiðasta en óvortum
á norðurenda Þjóðahalssins, og þeina sjónhending
óf stóru steini ótan og vestan til síð Sjóðahall, og
ír þeim steini þeina sjónhending og á sjó fram
o' laxá.

Magnus Ásbjörnsson bóniði á Beitiðstöðum
samþykki.

Merki millum Lækjar og Mlt. Leiragevara,
en eir ódum mefndri vordu á Þjóðahalssend-endum
þeina sjónhending óf því hér óvorkölluðu oldji.

Skipastapa 18. júlí 1886.

Samþykki

G. Guðmundsson.

Merki millum Lækjar og Vesturpu leirár-
ganda, en eir óvinnu því við. Oldj "sjón-
hending" óf því við slyðjórn

Heiði Guðmundsson félur ógurossar.

Merki millum Lækjar og Geldingaáris en: ír
þórummi hér slyðjórn þeina sjónhending
óflofastapa.

Ólagur Þorðsson

(áðurandar á Geldingaá)

[Merki millum Lækjar og Skipaness, en:
ír óflofastapa þeina sjónhending austan-
fralt við Hellunes.]

Óðast boldu merki en eftir forritat forlumur-
gjöld af 22. júlí 1837, og lesing b. manni falgjómp
á heira 27. maí 1865 af J. Thoroddsen sýslu-
manni] (sic)

Merki millum Lækjar og Skipaness en:
ír óflofastapa þeina sjónhending óf 2 vörður
(grjítvörðu og borðvörðu) er ver hér óf adra vestan-
fralt á nínum, og eis vörðunni vestan fall mi-
n Nötrabænge. Þeira sjónhending er óina fáhr.

Sem hin fellur þóamir Þjaldarðalskáld
Ópráðalí.

Sem umboðmábur Skípaness

P. Þorsteinsson à Leirð.

Merkjum á frónum um milli Lækja og
Lillu gills axlar, vœður segðr verð Laxarupp
ad Umioða. - Þró Lækur og Lirði Kirkja
é alla lafverur í Lækjargjölk við Akarsstæði
Lampykkur fyrir Lirði Kirkju

P. Þorsteinsson

Hlyn Gudruni ðina

leigandi og óleigandi Lækjar.

þorsglesið à Leirð 24. júní 1886

Borðum. Þingl. - 25.

þegarður fóðarar

Borðum. 25.

(eis. Króna) Borðas sp.

Gettu útskrift stadeski

G. Þorsteinsson

(L. S.)

Ómsíða með. l. nr. 72. 27/6. 1921 163. 1923.

L. S. Þorsteinsson

180

Landaðerki

Fyrri gjördin Valnshorn í Skoradal

1. Lilli Valnshorns og Fidja:

Skoradalsvæn og díuer í þau fellur
eflir miði upp ad mynninu á Bakkarok-
sýki. Ófugil er til erið Hænel.

2. Lilli Valnshorns og Bakkarok:

Ar síkis mynninu (tölul. 1.) einu líma upp
á Beogpostkell (Mádegi mid frá Valnshorni) um
þíðuna á honum austan austurinni; þaðan leit
sudur í Graparðalsá þar sem hin fellur ís
Eystrí- Þelflóa. Þró ofan í Rauduflúðir.

3. Lilli Valnshorns og Graparðals:

Ar Rauduflúðun í ánni í dalbotnum um
leit í þíðuna á Þjórháhl, þaðan leit um
vöruna á hra-Eystrí- Þelssöld sum artil
þaðan leit í vörðu þeir a Vestri-(Hlíð)hoss-
heið, sem er hommark milli jarðanna.